

Aan het algemeen bestuur

bezoekadres Dokter Van Deenweg 186
postadres Postbus 60
8000 AB Zwolle
telefoon 088 - 233 12 00
internet wdodelta.nl
bank Nederlandse Waterschapsbank Den Haag
IBAN NL66NWAB0636756882
BIC NWABNL2G
KvK 6420 8338

datum 26 september 2023 ons kenmerk Z/23/056522-237607
portefeuillehouder N. Koks
onderwerp Beantwoording AB-vragen PFAS 18 juli 2023

Geacht bestuur,

Naar aanleiding van een Zembla-uitzending over de PFAS-verontreiniging¹ rond het bedrijf Chemours in Dordrecht, heeft het Algemeen Bestuur op 18 juli 2023 een zestal vragen gesteld over de PFAS-situatie in ons eigen beheergebied. Wij gaan hieronder puntsgewijs op deze vragen in.

1. In hoeverre worden er in ons beheergebied verhoogde concentraties PFAS aangetroffen?

Omdat PFAS zich grotendeels via de atmosfeer verspreidt en nauwelijks afbreekt, is het op mondiale schaal overal in het milieu aanwezig. De concentraties in ons water en onze waterbodems liggen relatief laag in vergelijking met zuidwest Nederland. Dit komt omdat er geen grote (atmosferische) puntbronnen in en nabij ons beheergebied aanwezig zijn.

2. Heeft WDOdelta een adequaat beeld van de situatie, en

3. Op hoeveel locaties wordt er gemeten in oppervlaktewater en waterbodem?

Binnen de huidige fase in de Europese en nationale beleidsontwikkeling hebben wij een voldoende adequaat beeld van de situatie.

Voor oppervlaktewater is ons beeld gebaseerd op 72 projectmatige metingen van PFOS op een zestal verspreid gelegen locaties. Daarnaast meten wij vanaf 2019 in de Vecht structureel maandelijks op PFAS (PFOS vanaf 2017 + PFOA vanaf 2021). Dit doen wij vanuit de Kaderrichtlijn water en vanwege de ligging van de drinkwaterwinning Vechterweerd.

Ons beeld van de waterbodem is gebaseerd op PFAS analyses die wij standaard uitvoeren op relatief verdachte locaties die wij onderzoeken voor baggerwerkzaamheden. Vanaf 2019 gaat het om bijna 800 onderzoeken.

Het (Europese) PFAS beleid is nog volop in ontwikkeling. In de EU Ontwerprichtlijn Prioritaire Stoffen zijn nieuwe varianten van PFAS opgenomen én worden de normen fors aangescherpt. Dit vergt doorontwikkeling van meettechnieken om de diverse PFAS-verbindingen op een voldoende laag niveau te kunnen meten. Daarna kunnen wij ons monitoringsprogramma hier op gaan aanpassen. Wij blijven de ontwikkelingen volgen om in afstemming met overige waterbeheerders tot een goede invulling van het landelijke en regionale monitoringsprogramma te komen.

¹ PFAS staat voor Poly- en perfluoralkylstoffen. Deze stofgroep bestaat uit ruim 6.000 stoffen waaronder de stoffen perfluorooctaanzuur (PFOA) en perfluorooctaansulfonaat (PFOS). PFAS worden door de mens gemaakt vanwege hun specifieke eigenschappen, zoals brandwerendheid en vuil- en waterafstotendheid. Zij worden al decennia gebruikt in industriële processen en alledaagse toepassingen, zoals verf, blusschuim, pannen, kleding en cosmetica. Toepassingen van PFOS en PFOA zijn grotendeels uitgefaseerd maar de stoffen blijven vanwege hun slechte afbreekbaarheid nog lang in het milieu aanwezig.

4. In hoeverre worden er gehalten boven de norm aangetroffen?

In oppervlaktewater bevinden de gehalten zich voor ruim 90% onder de analytische rapportagegrens. Verspreid over vier verschillende meetlocaties is in 11 van de ca. 130 metingen PFOS en/of PFOA aangetoond.

De PFOS metingen voldoen ruimschoots aan de wettelijke norm voor maximale waarden van 36 microgram per liter (ug/l). Omdat voor PFOS de rapportagegrens met 0.01 ug/l hoger ligt dan de norm voor jaargemiddelde waarden (0.00065 ug/l), kan niet worden uitgesloten dat de jaargemiddeldenorm wel wordt overschreden. Voor PFOA wordt (ruimschoots) voldaan aan de beleidsnormen voor maximale en jaargemiddelde waarden.

Aqualysis verwacht volgend jaar de eigen rapportagegrenzen te kunnen verlagen. Door verbetering van analysetechnieken in combinatie met de voorgenomen normaanscherpingen, verwachten wij in de toekomst ook in ons beheerbied veel normoverschrijdingen te gaan zien voor PFAS.

In de waterbodem is in 82% van de monsters de aanwezigheid van PFAS aangetoond. In vergelijking met zuidwest Nederland liggen ook de gehalten in onze waterbodem laag. Vrijwel alle baggerspecie (98%) is voldoende schoon om op de kant te verspreiden. Zo'n 95% voldoet aan de landelijke achtergrondwaarde voor landbouw & natuur zodat de bagger ook verderop als bodem mag worden toegepast. Slechts incidenteel zijn er hogere gehalten aangetroffen. In deze gevallen is de baggerspecie afgevoerd, bijvoorbeeld naar depot IJsseloog.

Overigens staan de toepassingswaarden uit het landelijk 'Handelingskader voor hergebruik van PFAS-houdende grond en baggerspecie' voor het toepassen in oppervlaktewater op gespannen voet met het aanmerkelijk strengere KRW-normkader. Vanuit onze rol als bevoegd gezag stellen wij zo nodig aanvullende voorwaarden op grond van de zorgplicht.

5. In hoeverre zijn de onderzoeksresultaten inzichtelijk of openbaar?

Jaarlijks worden alle analyseresultaten door het landelijk Informatiehuis Water (IHW) verzameld. Het IHW stelt deze gegevens beschikbaar voor specifieke analyses en onderzoeken, bijvoorbeeld door de Unie of kennisinstellingen zoals Deltares en RIVM. Voor particuliere belanghebbenden en geïnteresseerden stellen wij de meetresultaten op aanvraag beschikbaar. Dit is voor PFAS overigens nog niet voorgekomen.

6. Wat doet WDO Delta met de uitkomsten van het onderzoek?

De verspreiding van PFAS betreft een mondiaal probleem dat zoveel mogelijk aan de bron moet worden aangepakt. Er zijn geen goede technieken om PFAS uit afvalwater te halen en te vernietigen. Zonder aanscherpingen in het mondiale en Europese toelatingsbeleid en gebruik, zullen deze 'for ever chemicals' zich steeds verder in het milieu en het water gaan ophopen. De Unie van Waterschappen pleit daarom namens de waterschappen voor een totaalverbod op het gebruik van PFAS. In juli 2021 heeft Nederland met Duitsland, Denemarken, Zweden en Noorwegen de Europese Unie officieel verzocht om het gebruik van niet-essentiële PFAS nog voor 2025 te verbieden.

Omdat PFAS in belangrijke mate wordt verspreid door de atmosfeer en door indirecte lozingen op het riool, is ons eigen handelingsperspectief zeer beperkt. We richten ons vooral op monitoren ten behoeve van nationale studies en de jaarlijkse KRW-rapportage. Ook nemen wij de resultaten mee in onze aanpak van opkomende stoffen. Deze richt zich onder andere op een verbetering van de vergunningverlening van ZZS (Zeer Zorgwekkende Stoffen waaronder diverse PFAS) door Omgevingsdiensten (vergunningverlener indirecte lozingen). Hiervoor nemen we o.a. deel aan het netwerk harmonisatie aanpak ZZS van de provincie Overijssel.

De resultaten van onze waterbodemanalyses hebben wij beschikbaar gesteld aan het RIVM en de Omgevingsdiensten voor de afleiding van landelijke en regionale achtergrond- en toepassingswaarden voor het Handelingskader PFAS en het verspreidingsbeleid baggerspecie.

Wij gaan ervan uit hiermee uw vragen in voldoende mate te hebben beantwoord.

Het dagelijks bestuur van het
Waterschap Drents Overijsselse Delta

de secretaris

de dijkgraaf

